

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (třetího senátu)

29. listopadu 2007*

Ve věci C-68/07,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článků 68 ES a 234 ES, podaná rozhodnutím Högsta domstolen (Švédsko) ze dne 7. února 2007, došlým Soudnímu dvoru dne 12. února 2007, v řízení

Kerstin Sundelind Lopez

proti

Migueli Enrique Lopez Lizazovi,

SOUDNÍ DVŮR (třetí senát),

ve složení A. Rosas, předseda senátu, J. N. Cunha Rodrigues, J. Klučka, A. Ó Caoimh (zpravodaj) a A. Arabadžev, soudci,

* Jednací jazyk: švédština.

generální advokátka: E. Sharpston,
vedoucí soudní kanceláře: R. Grass,

s přihlédnutím k písemné části řízení,

s ohledem na vyjádření předložená:

- za německou vládu M. Lummou, jako zmocněncem,
- za italskou vládu I. M. Bragugliou, jako zmocněncem, ve spolupráci s W. Ferrante, avvocato dello Stato,
- za finskou vládu J. Himmanen, jako zmocněnkyní,
- za Komisi Evropských společenství M. Wilderspinem a P. Dejmek, jako zmocněnci,

s přihlédnutím k rozhodnutí, přijatému po vyslechnutí generální advokátky, rozhodnout věc bez stanoviska,

vydává tento

Rozsudek

- 1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu článků 3, 6 a 7 nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 ze dne 27. listopadu 2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1347/2000 (Úř. věst. L 338, s. 1; Zvl. vyd. 19/06, s. 243), které bylo pozměněno nařízením Rady (ES) č. 2116/2004 ze dne 2. prosince 2004 s ohledem na smlouvy se Svatým stolcem (Úř. věst. L 367, s. 1, dále jen „nařízení č. 2201/2003“).
- 2 Tato žádost byla podána v rámci rozvodového řízení zahájeného K. Sundelind Lopez proti M. E. Lopez Lizazovi.

Právní rámec

Právní úprava Společenství

- 3 Čtvrtý, osmý a dvanáctý bod odůvodnění nařízení Rady (ES) č. 1347/2000 ze dne 29. května 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti obou manželů k dětem (Úř.

věst. L 160 s. 19; Zvl. vyd. 19/01, s. 209), které bylo s účinností od 1. března 2005 zrušeno nařízením č. 2201/2003, stanoví:

„4) Některé rozdíly mezi některými vnitrostátními předpisy, kterými se řídí příslušnost a uznávání, omezují volný pohyb osob a řádné fungování vnitřního trhu. Existují tedy důvody pro přijetí předpisů, které by sjednotily kolizní pravidla pro určení příslušnosti ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti k dětem, zjednodušily formality, a tak urychlily automatické uznávání a výkon rozhodnutí.

[...]

8) Opatření stanovená tímto nařízením by měla být důsledná a jednotná, aby umožnila osobám co nejširší pohyb. Proto jsou rovněž použitelná na státní příslušníky třetích zemí, jejichž svazky s územím některého členského státu jsou dostatečně silné v souladu s kritérii pro příslušnost stanovenými v tomto nařízení.

[...]

12) Skutečnosti rozhodné pro určení příslušnosti stanovené v tomto nařízení jsou založeny na pravidle, že musí existovat skutečné pouto mezi dotyčnou osobou a příslušným členským státem. Rozhodnutí zahrnout určité skutečnosti rozhodné pro určení příslušnosti odpovídá tomu, že tato kritéria existují v rámci různých vnitrostátních právních systémů a jsou přijímána ostatními členskými státy.“

4 Článek 3 odst. 1 nařízení č. 2201/2003 nazvaný „Obecná příslušnost“ stanoví:

„1. Ve věcech týkajících se rozvodu, rozluky nebo prohlášení manželství za neplatné jsou příslušné soudy toho členského státu,

a) na jehož území:

— mají manželé obvyklé bydliště, nebo

— měli manželé poslední společné obvyklé bydliště, pokud zde jeden z nich ještě bydlí, nebo

— má odpůrce bydliště, nebo

— v případě společného návrhu na zahájení řízení má alespoň jeden z manželů obvyklé bydliště, nebo

— má navrhovatel obvyklé bydliště, v němž bydlel nejméně jeden rok bezprostředně před podáním návrhu na zahájení řízení, nebo

- má navrhovatel obvyklé bydliště, v němž bydlel nejméně šest měsíců bezprostředně před podáním návrhu na zahájení řízení, a zároveň je buď státním příslušníkem tohoto členského státu, nebo, v případě Spojeného království a Irska, zde má ‚domicil‘;

b) jehož státními příslušníky jsou oba manželé nebo, v případě Spojeného království a Irska, se jedná o zemi ‚domicilu‘ obou manželů.“

5 Články 4 a 5 uvedeného nařízení stanoví pravidla příslušnosti ve věcech protinávrhu a změny rozluky na rozvod.

6 Článek 6 tohoto nařízení nazvaný „Výlučná povaha příslušnosti podle článků 3, 4 a 5“ stanoví:

„Manžel, který

a) má obvyklé bydliště na území některého členského státu nebo

b) je státním příslušníkem některého členského státu nebo, v případě Spojeného království a Irska, má v některém z těchto států ‚domicil‘,

může být v jiném členském státě žalován pouze podle článků 3, 4 a 5.“

- 7 Podle článku 7 nařízení č. 2201/2003 nazvaného „Zbytková příslušnost“:

„1. Není-li žádný soud některého členského státu příslušný na základě článků 3, 4 a 5, určí se příslušnost v každém členském státě v souladu s právem tohoto státu.

2. Proti odpůrci, který nemá obvyklé bydliště na území některého členského státu a není ani státním příslušníkem některého členského státu nebo, v případě Spojeného království a Irska, nemá na území některého z těchto členských států ‚domicil‘, může kterýkoli státní příslušník některého členského státu, který má obvyklé bydliště na území jiného členského státu, využít stejně jako státní příslušník tohoto státu pravidla pro určení příslušnosti platná v tomto státě.“

- 8 Článek 17 uvedeného nařízení s názvem „Přezkoumání příslušnosti“ stanoví:

„Pokud je soudu některého členského státu předložena věc, k níž není podle tohoto nařízení příslušný a k níž je podle tohoto nařízení příslušný soud jiného členského státu, prohlásí tento soud bez návrhu svou nepřísušnost.“

Vnitrostátní právní úprava

- 9 Zákon o některých mezinárodněprávních vztazích týkajících se manželství a poručnictví [Lag (1904:26 s. 1) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap, SFS 2005, č. 431] stanoví v § 2 odst. 2 hlavy 3, že

manželské věci mohou být projednány švédskými soudy, je-li navrhovatel švédským státním příslušníkem a má-li obvyklé bydliště ve Švédsku, nebo zde měl bydliště poté, co dosáhl věku 18 let.

Spor v původním řízení a předběžná otázka

- 10 Kerstin Sundelind Lopez, švédská státní příslušnice, je provdaná za M. E. Lopeze Lizaza, kubánského státního příslušníka. V průběhu svého společného soužití měli bydliště ve Francii. V současnosti žije K. Sundelind Lopez stále ve Francii, zatímco její manžel má bydliště na Kubě.
- 11 Kerstin Sundelind Lopez podala na základě švédských právních předpisů návrh na rozvod u Stockholms tingsrätt (soud prvního stupně ve Stockholmu). Její návrh byl zamítnut rozhodnutím ze dne 2. prosince 2005 z důvodu, že na základě článku 3 nařízení č. 2201/2003 jsou příslušné pouze francouzské soudy a že článek 7 tohoto nařízení je tedy překážkou pro použití švédských pravidel pro určení příslušnosti.
- 12 Rozsudkem ze dne 7. března 2006 Svea hovrätt (odvolací soud ve Svea) zamítl odvolání podané proti tomuto rozhodnutí.
- 13 Kerstin Sundelind Lopez podala proti tomuto rozsudku kasační opravný prostředek u Högsta domstolen (nejvyšší soud). Ve svém opravném prostředku tvrdí, že článek 6 nařízení č. 2201/2003, který stanoví výlučnou povahu příslušnosti soudů členských států podle článků 3 až 5 tohoto nařízení, pokud má odpůrce obvyklé bydliště

v některém členském státě nebo pokud je státním příslušníkem některého členského státu, znamená, že výlučná příslušnost těchto soudů se nepoužije, pokud odpůrce nesplňuje žádný z těchto předpokladů. V projednávaném případě tudíž může vnitrostátní právo založit příslušnost švédských soudů.

- 14 Ve svém předkládacím rozhodnutí Högsta domstolen poukazuje na to, že v projednávané věci nemohou švédské soudy na rozdíl od francouzských soudů opírat svou příslušnost o článek 3 nařízení č. 2201/2003, ale pouze o své vnitrostátní právo. Výklad článku 7 tohoto nařízení má tedy přímý dopad na výsledek této věci v původním řízení. Soudní dvůr přitom tato ustanovení doposud nevyložil.
- 15 Za těchto okolností se Högsta domstolen rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžnou otázku:

„Může být v případě, kdy odpůrce ve věci týkající se rozvodu nemá ani obvyklé bydliště v některém členském státě, ani není státním příslušníkem některého členského státu, tato věc projednána soudem členského státu, který není příslušný na základě článku 3 nařízení [č. 2201/2003], ačkoli soud v jiném členském státě může být v tomto ohledu příslušný na základě jednoho z pravidel pro určení příslušnosti stanovených v uvedeném článku 3?“

K předběžné otázce

- 16 Podstatou otázky předkládajícího soudu je, zda musí být články 6 a 7 nařízení č. 2201/2003 vykládány v tom smyslu, že pokud v rámci rozvodového řízení odpůrce

nemá obvyklé bydliště v některém členském státě a není státním příslušníkem některého členského státu, mohou soudy určitého členského státu zakládat svou příslušnost k projednání tohoto návrhu na svém vnitrostátním právu, ačkoli na základě článku 3 uvedeného nařízení jsou příslušné soudy jiného členského státu.

- 17 Ve věci v původním řízení není zpochybňováno, že v souladu s čl. 3 odst. 1 písm. a) nařízení č. 2201/2003 jsou k projednání návrhu K. Sundelind Lopez příslušné podle tohoto nařízení francouzské soudy, a to buď na základě druhé odrážky tohoto ustanovení jako soudy místa posledního společného obvyklého bydliště manželů, jelikož navrhovatelka ve Francii ještě bydlí, nebo na základě páté odrážky tohoto ustanovení, jako soudy místa obvyklého bydliště navrhovatelky, jelikož bydlela ve Francii nejméně jeden rok bezprostředně před podáním svého návrhu na rozvod.
- 18 Přitom podle jasného znění čl. 7 odst. 1 nařízení č. 2201/2003 se příslušnost v každém členském státě určí v souladu s právem tohoto státu pouze tehdy, není-li žádný soud některého členského státu příslušný na základě článků 3 až 5 uvedeného nařízení.
- 19 Krom toho podle článku 17 nařízení č. 2201/2003, jehož znění je rovněž jednoznačné, musí soud členského státu, jemuž je předložena věc, k níž není podle tohoto nařízení příslušný a k níž je podle tohoto nařízení příslušný soud jiného členského státu, prohlásit bez návrhu svou nepřislušnost.
- 20 V důsledku toho, jelikož na základě kritérií stanovených v čl. 3 odst. 1 písm. a) nařízení č. 2201/2003 jsou příslušné k rozhodnutí o návrhu v původním řízení francouzské soudy, nemohou švédské soudy zakládat svou příslušnost k rozhodnutí

o tomto návrhu na pravidlech jejich vnitrostátního práva podle čl. 7 odst. 1 uvedeného nařízení, ale musí podle článku 17 tohoto nařízení prohlásit bez návrhu svou nepříslušnost ve prospěch francouzských soudů.

21 Na rozdíl od toho, co tvrdí italská vláda, není tento výklad zpochybněn článkem 6 nařízení č. 2201/2003.

22 Je sice pravda, že toto ustanovení, které stanoví, že odpůrce, který má obvyklé bydliště v některém členském státě nebo který je státním příslušníkem některého členského státu, může být žalován vzhledem k výlučnému charakteru příslušností definovaných v člancích 3 až 5 nařízení č. 2201/2003 u soudů v jiném členském státě pouze na základě těchto ustanovení, a tedy nikoli na základě pravidel pro určení příslušnosti stanovených vnitrostátním právem, nezakazuje, aby odpůrce, který nemá ani obvyklé bydliště v některém členském státě, ani státní příslušnost některého členského státu, mohl být žalován před soudem některého členského státu na základě pravidel pro určení příslušnosti stanovených vnitrostátním právem tohoto státu.

23 Podle čl. 7 odst. 1 nařízení č. 2201/2003 může k takovému případu dojít, pokud není žádný soud některého členského státu příslušný na základě článků 3 až 5 tohoto nařízení, přičemž čl. 7 odst. 2 uvedeného nařízení v takové situaci stanoví, že pokud je navrhovatel státním příslušníkem některého členského státu a má obvyklé bydliště na území jiného členského státu, může v něm, jako státní příslušníci tohoto posledně uvedeného členského státu, uplatňovat proti takovému odpůrci vnitrostátní pravidla pro určení příslušnosti, která jsou v něm platná.

24 Z toho ovšem nelze vyvozovat, že článek 6 nařízení č. 2201/2003 zavádí obecné pravidlo, podle kterého určení příslušnosti soudů některého členského státu

k rozhodnutí otázek týkajících se rozvodu v případě odpůrce, který nemá obvyklé bydliště v některém členském státě a který není státním příslušníkem některého členského státu, spadá za všech okolností do vnitrostátního práva, a to i tehdy, pokud je soud některého členského státu příslušný na základě článků 3 až 5 uvedeného nařízení.

25 Takový výklad by totiž znamenal nezohlednit jasné znění čl. 7 odst. 1 a článku 17 nařízení č. 2201/2003, jejichž použití nezávisí, jak vyplývá z bodů 18 až 20 tohoto rozsudku, na okolnostech, které se týkají odpůrce, nýbrž pouze na tom, zda je soud některého členského státu příslušný na základě článků 3 až 5 nařízení č. 2201/2003.

26 Tento výklad by byl krom toho v rozporu s účelem tohoto posledně uvedeného nařízení. Jak totiž vyplývá ze čtvrtého a z osmého bodu odůvodnění nařízení č. 1347/2000, jehož ustanovení týkající se příslušnosti k rozhodování o rozvodových záležitostech byla v podstatě převzata do nařízení č. 2201/2003, jeho cílem je zavést jednotná kolizní pravidla v rozvodových věcech, aby byl osobám zajištěn co nejširší volný pohyb. Proto se nařízení č. 2201/2003 použije rovněž na státní příslušníky třetích zemí, jejichž svazky s územím některého členského státu jsou dostatečně silné v souladu s kritérii pro příslušnost stanovenými v tomto nařízení, což jsou kritéria, která jsou podle dvanáctého bodu odůvodnění nařízení č. 1347/2000 založena na pravidle, že musí existovat skutečné pouto mezi dotyčnou osobou a příslušným členským státem.

27 Přitom ve věci v původním řízení vyplývá z použití ustanovení čl. 3 odst. 1 písm. a) nařízení č. 2201/2003, že takové pouto existuje s Francií, a nikoli se Švédskem.

- 28 Na položenou otázku je tedy třeba odpovědět tak, že články 6 a 7 nařízení č. 2201/2003 musí být vykládány v tom smyslu, že v rámci rozvodového řízení, pokud odpůrce nemá ani obvyklé bydliště v některém členském státě, ani není státním příslušníkem některého členského státu, nemohou soudy členského státu zakládat svou příslušnost k rozhodnutí o tomto návrhu na svém vnitrostátním právu, pokud jsou podle článku 3 uvedeného nařízení příslušné soudy jiného členského státu.

K nákladům řízení

- 29 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení vzhledem ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (třetí senát) rozhodl takto:

Články 6 a 7 nařízení Rady (ES) ze dne 27. listopadu 2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1347/2000, které bylo pozměněno nařízením Rady (ES) č. 2116/2004 ze dne 2. prosince 2004 s ohledem na smlouvy se Svatým stolcem, musí být vykládány v tom smyslu, že v rámci rozvodového řízení, pokud odpůrce nemá ani obvyklé bydliště v některém členském státě, ani není státním příslušníkem některého členského státu, nemohou soudy členského státu zakládat svou příslušnost k rozhodnutí o tomto návrhu na svém vnitrostátním právu, pokud jsou podle článku 3 uvedeného nařízení příslušné soudy jiného členského státu.

Podpisy.